

Lluís Recolons

Quatre apunts sobre sociòlegs i immigració

El fort increment de la immigració estrangera a Catalunya, i al conjunt d'Espanya, afegeix **necessitat i urgència per comprendre la situació present de la societat en ràpid procés de canvi**. El desfasament entre la percepció que té la població i la realitat de la nova situació, és un fenomen conegut en moltes societats receptores de immigrants. Aquí els sociòlegs, com també els estudiosos d'altres ciències socials i humanes, penso que tenim un paper a jugar per ajudar la població a adequar a comprendre els immigrants i el que comporta la seva entrada en aquesta societat. És en aquest context, i sense pretensions de fer cap desenvolupament lligat sobre el tema, que apunto modestament quatre pinzellades.

1. Comptem ja a Catalunya i al conjunt d'Espanya amb un nombre considerable d'estudis rigorosos sobre les migracions i el seu impacte en la societat. Un exponent significatiu, entre d'altres, és l'aportació acumulada de ponències i comunicacions en els cinc *Congresos sobre la Inmigración en España* (Madrid, 1997, Madrid 2000, Granada, 2002, Girona, 2004 i València 2007). Abunden les que aporten troballes que són el resultat d'estudis rigorosos, com n'és el cas, entre d'altres, de no poques tesis doctorals finalitzades o en curs. Penso que la inducció a partir del que són constatacions ja ben contrastades és un camp fecund a desenvolupar; important per anar objectivant i depurant, dintre del que és possible, els coneixements adquirits. Aquests ofereixen encara un camp fecund a afegir a la bibliografia ja existent. Òbviament les aportacions teòriques, metodològiques i empíriques que ofereix el món acadèmic, en la seva dimensió internacional, són una referència imprescindible per avançar i ubicar i interpretar les pròpies troballes. Però el punt que volia assenyalar aquí és la conveniència de **parar atenció a investigacions i troballes fetes ja a Catalunya i a Espanya, a l'hora de plantejar noves recerques** en temàtiques relacionades amb les migracions. I ampliant aquest horitzó geogràfic: a l'Europa meridional s'estan donant situacions i elaboracions, de vegades poc considerades des dels models més tipificats internacionalment. Per a Catalunya i Espanya considero que **Itàlia** ofereix particular interès en aquest punt.
2. Podem constatar la generalització popularitzada que s'ha anat estenent de l'ús del terme immigrant en referència pràcticament exclusiva a l'estranger immigrant. I encara sovint restringint més el sentit, a l'estranger procedent de països menys desenvolupats o, amb més distorsió encara, a les persones que presenten un fenotip diferenciat de la resta de la població. És evident que ara és la immigració estrangera la que es fa més visible. Penso, però, que no és banal que els sociòlegs no ens deixem emportar per aquestes tendències i que mantinguem el **rigor en l'ús i la definició del terme immigrant** i dels altres conceptes relacionats amb aquest per incloure alhora la immigració exterior i la interior, nacionals estrangeres o autòctons. Això pot tenir connexions i implicacions directes o indirectes de més volada del que podria resultar una mera qüestió de nom. Com n'és el cas, de resistir la tendència a tractar la migració internacional com un fenomen massa desvinculat del concepte, dels sabers i les experiències que hi caben dintre d'una utilització més inclusiva dels conceptes esmentats. Aquest ús acurat de la terminologia pot fer més fàcil induir a trobar relacions entre anteriors (o actuals) migracions interiors catalanes i espanyoles amb actuals migracions exteriors.
3. Un altre terme, no definit en els diccionaris lingüístics normatius, però que va guanyant terreny mediàtic en contextos, més aviat polèmics, relacionats amb les actituds davant els

immigrats estrangers és el de “**bonisme**” (“**buenismo**” en castellà). Potser fóra convenient entrar ja a analitzar sociològicament el que hi ha a l’entorn de l’ús d’aquest terme. Una anàlisi que superaria de molt les senzilles consideracions que apunto en aquestes quatre ratlles. En general s’utilitza aquest terme per a indicar actituds benèvols, favorables en un moment determinat als immigrants, les quals, qui les critica, creu que poden resultar perjudicials a més llarg termini al conjunt de la societat i potser fins i tot als mateixos immigrants. Dit d’aquesta manera no negaria que això pot donar-se i que segurament s’ha donat o es dona alguna vegada. Ara bé, el context que acompanya l’ús d’aquesta expressió sovint ve embolcallat en un to sarcàstic, com una guitza llançada contra qui suposadament s’ha passat en la seva bona intenció; no toca de peus a terra, li manca realisme i en definitiva és poc responsable, a diferència de la suposada actitud responsable de qui llença la crítica. L’anàlisi hauria de verificar amb atenció els textos i contextos corresponents. Potser podria resultar metodològicament útil ubicar en paral·lel el que implica l’actitud que correspondria un neologisme antònim: “**dolentisme**” (“**malismo**” en castellà). Segurament el sociòleg podrà trobar en les aportacions weberianes sobre convicció i responsabilitat un fecund camp teòric; com també filant prim en qüestions de drets i deures, no simplement proclamats formalment, sinó analitzant les condicions d’aplicació o no aplicació de fet; alhora haurà de tenir present la dimensió longitudinal, amb una consideració adequada del factor temps. Cal però anar amb cura per no empassar-se massa fàcilment la aparent pretensió d’alguns de considerar el que fóra “dolentisme” com l’actitud responsable i el “bonisme” com a irresponsable, en una situació en la qual la cohesió social d’aquest país té i tindrà més a veure amb l’èxit dels processos migratoris endegats, vinculats aquests, al seu torn, a les possibilitats de mobilitat social dels descendents dels actuals immigrants.

- 4 Un dels desajusts actuals importants per a l’assumpció de la realitat actual té a veure amb **el vot dels immigrants**. L’exigència d’atenció als efectes a llarg termini de les actituds, i activitats envers la població immigrada i el seu encaix en una societat cohesionada topa amb els interessos concrets de cicle curt, de guanyar unes eleccions per els quatre anys de la renovació dels càrrecs públics en els diferents nivells de l’administració pública. I penso que més enllà del oportunisme polític i de les modificacions legals precises, cal afirmar la distorsió que suposa ara el nombre elevat de immigrants amb prou anys de residència a Espanya que no poden votar en cap dels nivells de representació de les convocatòries electorals. Es ja sabut que únicament els immigrants nacionalitzats espanyols i, per a les eleccions locals i europees, els comunitaris, tenen dret de vot. No m’estendré ara en argumentar el que implica pels mateixos immigrants estrangers trobar-se barrada aquesta possibilitat d’implicar-se en l’exercici de la ciutadania i integració en la societat, i no precisament perquè no deixi de considerar-ho força important. El punt que aquí vull subratllar és la distorsió no gens saludable que aquesta omissió provoca en les campanyes electorals i la ressonància mediàtica entre la població. Òbviament, no és que consideri per igual les actituds que prenen els diversos partits polítics i els candidats concrets, però més enllà del que els uns o els altres propugnin penso que com a sociòlegs cal que ponderem l’esmentada distorsió i els seus efectes negatius en la societat. Escric aquestes ratlles pocs dies abans de les eleccions locals de maig del 2007 i penso que el fet que nombrosos residents permanents extracomunitaris no puguin votar en aquestes eleccions ha estat un fet negatiu per a la societat espanyola. I que cal evitar que aquest tema, amb condicions diversificades per als diversos nivells de les convocatòries electoral no restés confinat a un retard indefinit abans de trobar una regulació adequada.